

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1224>

Volume 6 Issue 5, p. 417-431, May 2013

7. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE KULLANDIKLARI ÖĞRENME STRATEJİLERİ*

*LEARNING STRATEGIES OF 7TH GRADE STUDENTS IN THE COURSE OF
SOCIAL STUDIES*

Öğrenci-YL, Tuğba KAFADAR

Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi

Abstract

Personal efforts of students can be very important in learning social studies which is taught as a part of citizenship education program and aims raising efficient citizen. There are many activities used by students while performing learning activities individually. One of these activities is learning strategies. It can be said that learning strategies are activities performed for realizing self-learning of the student. The aim of the research is to determine learning strategies used by the 7th grade students in the course of Social Studies. The research is done in the scanning model which is one of the descriptive research methods. In accordance with determined objective, learning strategies determination scale was conducted on 483 7th grade students of four primary schools who were determined randomly in fall semester of 2011-2012 school year in the central district of Kayseri province. Arithmetic mean, standard deviation, t-test of independent groups, and one-way analysis of variance were used in the data analysis. According to research findings, in social studies, 7th grade students mostly used affective strategies and retrieval enhance, attention,

* Bu çalışma, 30 Ocak-1 Şubat 2013 tarihinde Girne’de düzenlenen 2. International Conference on Interdisciplinary Research in Education’da sözlü bildiri olarak sunulan çalışmadan üretilmiştir.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

enhance short-term storage, enhance encoding and monitoring strategies at the latest respectively followed it. It was found out that attention and affective strategies of learning strategies used by 7th grade students in social studies changed significantly according to sex in favor of female students and sex variable was not effective in other strategies. Besides, it was revealed that used learning strategies were not changed according to education levels of students' parents.

Key Words: Learning strategies, social studies, primary school students

Öz

Sosyal bilgiler dersi vatandaşlık eğitim programının bir parçasıdır. Etkili vatandaş yetiştirme temel amacındaki bu dersin öğrenilmesinde öğrencilerin bireysel çabaları önemli olabilir. Öğrencilerin öğrenme etkinliklerini bireysel olarak gerçekleştirirken kullandıkları birçok etkinlik vardır. Bu etkinliklerden biri de öğrenme stratejileridir. Öğrenme stratejileri, öğrencinin kendi öğrenmelerini gerçekleştirmesi amacıyla yapmış oldukları etkinlikler olduğu söylenebilir. Bu araştırmada, 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin neler olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma, betimsel araştırma yöntemlerinden kesitsel tarama modelindedir. Belirlenen amaç doğrultusunda Kayseri ili merkez ilçesinden 2011-2012 eğitim öğretim yılı güz döneminde tesadüfi yolla belirlenen dört ilköğretim okulunun 7. sınıfına devam eden toplam 483 öğrenciye öğrenme stratejileri belirleme ölçeği uygulanmıştır. Toplanan verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; 7. sınıf öğrencileri sosyal bilgiler dersinde en çok duyuşsal stratejileri kullanırken, bu stratejiyi sırası ile geri getirmeyi artırıcı, dikkat, kısa süreli bellekte depolama, kodlama ve en az da izleme stratejileri izlemektedir. 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinden dikkat ve duyuşsal stratejilerin kız öğrenciler lehine cinsiyete göre anlamlı bir şekilde değiştiği, diğer stratejilerde ise cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte kullanılan öğrenme stratejilerinin öğrencilerin anne ve babalarının eğitim durumlarına göre değişmediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğrenme stratejileri, sosyal bilgiler, ilköğretim öğrencileri

Giriş

Sosyal bilgiler, bütün özellikleri boyutuyla değişen ülke ve dünya koşullarında bilgiye dayalı karar alıp problem çözebilen etkin vatandaşlar yetiştirmek amacıyla, sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemleri birleştirerek kullanan bir öğretim programı (Öztürk, 2006) olarak tanımlanabilir. Tanımdan hareketle sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin etkin vatandaşlar olmalarının önemli yollarından birinin sosyal ve beşeri bilimlerin bilgilerini kullanabilmeleri olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde söz konusu bilgileri edinmeleri için farklı etkinlikleri yerine getirmesi gerekebilir. Bu etkinliklerden biri de öğrenme stratejileridir. Öğrenme stratejileri, öğrencilerin öğrenme-öğretme süreci içinde ya da bireysel hazırlıklarında bilgileri zihinsel süreçlerinden geçirerek ona anlam vermesi ve kendine mal etmesi için gerekli olan çabaları ortaya koyması şeklinde tanımlanabilir (Tay, 2005). Weinstein & Mayer (1986)'e göre ise öğrenme stratejileri; yürütücü biliş süreçlerini kapsayan, öğrenen kişinin öğrenme sırasında gerçekleştirebileceği ve onun kodlama sürecini etkilemesi beklenen davranış ve düşünceler olup, belli bir öğrenme organizasyonunu kapsamaktadır. Bu öğrenme organizasyonları farklı şekillerde ifade edilmektedir. Nitekim öğrenme stratejileri ile ilgili alan yazında bu alanda çalışanların öğrenme stratejilerini farklı şekillerde sınıflandırdıkları görülmektedir (Baron, 1978 akt: Hewitt, 2008; Kirby, 1984 akt: Hewitt, 2008; Weinstein & Mayer, 1986; Nisbet & Shucksmith, 1986 akt: Hewitt, 2008; Mayer, 1988; Hartley, 1998; Gagne & Driscoll, 1988; O'Malley, Russo, Chamot & Stewner-Manzares, 1988; O'Malley & Chamot, 1990; Oxford, 1990; Öztürk, 1995; Riding & Rayner, 1998; Warr & Downing, 2000).

Gagne & Driscoll (1988) öğrenme stratejilerini bilişsel ve duyuşsal olmak üzere iki ana kategoride sınıflandırmıştır. Bilişsel stratejiler; dikkat stratejisi, kısa süreli bellekte depolamayı artırıcı stratejiler, kodlamayı artırıcı stratejiler, geri getirmeyi artırıcı stratejiler ve izleme stratejileri olmak üzere beş alt gruba ayırmıştır. Duyuşsal stratejiler ise dikkati sürdürmeyi sağlayan duyuşsal stratejiler, uygunluğu artırmaya yardım eden duyuşsal stratejiler, güveni artırmayı sağlayan duyuşsal stratejiler ve doyumunu artırmayı sağlayan duyuşsal stratejiler olmak üzere dört alt başlık altında toplamıştır. Bu çalışmada Gagne & Driscoll (1988)'un yaptığı sınıflama kullanılmıştır.

Öğrenme olayı öğrencinin dikkatini öğrenilecek bilgi üzerine çekmekle başlar. Kendi kendine öğrenen öğrenci öğreneceği hedefe bağlı olarak birkaç dikkat stratejisinden birini benimseyebilir (Gagne & Driscoll, 1988). Bu dikkat stratejileri anahtar sözcüklerin veya temel fikirlerin altını çizme ve metin kenarına not almadır. Kısa süreli bellek sınırlı miktardaki bilgiyi sınırlı bir zaman süresi içinde geçici olarak depolayabilmektedir. Bu işlevinden dolayı kısa süreli bellek adını almaktadır (Miller, 1956 akt: Senemoğlu, 2010). Bilgiyi işleme kuramcılarına göre bilginin kısa süreli bellekte saklanma süresi en fazla 20 saniye olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte kısa süreli bellekte bilginin kalış süresinin az olmasının yanında bir de bilginin miktar olarak da sınırlılığı söz konusudur. Kısa süreli bellek aynı anda ortalama 7 ± 2 birimlik bilgiyi alabilmektedir (Özdemir & Yalın 2000). Flavell, 1970; Flavell & Wellman, 1977'göre kısa süreli belleğin kapasitesinin sınırlılığı ve burada bilgilerin kalış süresinin sınırlı olması nedeniyle öğrenciler bu sınırlılığı azaltmak nedeniyle yineleme ve gruplama stratejilerini benimseyebilir (Akt: Gagne & Driscoll, 1988).

Kodlama (anlamlandırma) yeni öğrenilen bilgi ile önceki bilgi arasında bir iç bağlantı kurma sürecidir (Filcher & Miller, 2000). Wilson (1988)'a göre, bilgi kopyalar

üzerine dayanmaz ve yaşantıların kopyalarını oluşturarak ve depolayarak kazanılmaz. Bir öğrenci öğrenmeyi gerçekleştirmeden önce; a)geçirdiği yaşantılara anlam vermesine imkân tanıyan önbilgilere sahip olmalı, b)mevcut bilgi açısından öğrenme materyaline anlam vermesini gerektiren zihinsel faaliyetlere doğru yöneltilmelidir (Akt: Talu, 1997). Analiz yapma, açıklama, kendi kelimeleriyle özetleme, not alma, soru oluşturma, gruplama, tablo, grafik, şema, sonuç çıkarma, karşılaştırma ve zıtlık metotları anlamlandırma stratejilerinde kullanılan metotlardır (Weinstein, Ridley, Dahl & Weber, 1988-1989, McKeachie, 1986 ve Miller (1997b) akt: Filcher & Miller, 2000; Dembo, 2004; Senemoğlu, 2010; Gagne & Driscoll, 1988; Cornford, 2002; Weinstein & Mayer, 1986; Mayer, 1980; Tay, 2013).

Öğrenciler geri getirmeyi artırmak için, kodlamaya (anlamlandırma) yardım eden aynı stratejileri kullanırlar. Kodlama stratejisinde kullanılan benzetimler, bellek destekleyiciler, kendi kendine soru sorma, uzamsal temsilciler oluşturma, bilginin geri getirilmesine de yardım eden stratejilerdir (Gagne & Driscoll, 1988). Bilgi ne kadar etkili bir biçimde anlamlandırılarak uzun süreli belleğe yerleştirilirse geriye getirmesi de o kadar kolaylaşır (Senemoğlu, 2010).

İzleme stratejisi, kişinin öğrenme yollarının farkında olarak öğrenme olayını planlayabilmesidir. İzleme stratejisi, biliş bilgisi ve bilişi kontrol (düzenleme) süreci olmak üzere iki temel ögeye sahiptir (Baker & Brown, 1984; Brown, 1982; Gagne, 1985; 1993; Gagne & Driscoll, 1988' den akt: Senemoğlu, 2010).

Biliş hakkında bilgi, bireyin kendi düşünme ve öğrenme süreçleri hakkında bilgisini ve anlayışını kapsadığı gibi, belirli öğrenme durumlarında kullanmak üzere çeşitli öğrenme stratejileri hakkındaki bilgisini de kapsar. İzleme stratejisinin ikinci ögesi ise bilişi izlemedir. Bilişi izleme, bireyin, bir taraftan öğrenilecek durumun özelliklerine uygun öğrenme stratejilerini seçme, kullanma, izleme ve değerlendirme sonuçlarına göre yeniden düzenleme yapma yeteneğidir (Senemoğlu, 2010).

Öğrenme ve güdülenme birbiriyle ilişkili bir süreçtir (Dembo, 2004). Öğrenciler, zaman zaman, dikkati toplayamama, olumsuz tutumlara sahip olma, sınav kaygısı duyma gibi duyuşsal nitelikli sorunlarla karşılaşırırlar. Bu sorunlar onların öğrenmelerinde güçlükler yaratır ya da onların öğrenmelerini engeller. Öğrenciler bu engelleri duyuşsal stratejilerden yararlanarak aşabilirler ve kendileri için öğrenmeyi sağlayıcı koşulları oluşturabilirler (Özer, 1998). Öğrenci en üst düzeyde öğrenmeyi gerçekleştirmek için güdülenmeyi sağlayan; dikkat, uygunluk, güven ve doyum koşullarını karşılaması gerekir (Gagne & Driscoll, 1988).

Alan yazın incelendiğinde öğrenme stratejilerinin farklı boyutlarını ele alan çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların bazıları öğrenme stratejilerinin öğretilmesi ve bunun farklı değişkenler üzerindeki etkisi (Weinstein, 1977; Weinstein & Mayer, 1983; Pokay & Blumenfeld, 1990; Cornford, 2002; Tay, 2007; Gargallo, Suarez-Rodriguez & Perez-Perez, 2009), öğrenme stratejilerini belirleme ölçekleri ya da bu ölçeklerin geçerlik ve güvenilirliği (Pintrich, Smith, Garcia & McKeachie 1991; Melancon, 2002; Flowers, 2003; Prevatt, Petscher, Proctor, Hurst & Adams, 2006;

Güven, 2008; Karadeniz, Büyüköztürk, Akgün, Kılıç-Çakmak, & Demirel, 2008) üzerine çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejilerinin betimlenmesi üzerine çalışılmıştır. Alan yazın incelendiğinde öğrenme stratejilerinin betimlenmesi üzerine birçok çalışma yapılmıştır (Shrager & Mayer, 1989; Filcher & Miller, 2000; Tay, 2002; Lewalter, 2003; Dahl, Bals & Turi, 2005; Bagheri, Yamini & Riazi, 2009; Şimşek & Balaban, 2010; Wernke, Wagener, Anschuetz & Moschner, 2011; Oliver, 2012). Fakat sosyal bilgiler dersini konu edinen ve 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik olarak kullandıkları öğrenme stratejilerinin neler olduğuna dair çalışmaların çok fazla olmadığı görülmektedir (Uysal, 2006). Bu bağlamda 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin neler olduğunun bilinmesinin bazı katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu katkılardan biri öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejilerinin bilinmesi ile sosyal bilgiler dersinin öğretimi yapılırken öğrencilerin kullandıkları stratejileri harekete geçirici etkinliklere yer verilmesini sağlamak olabilir. Bununla birlikte yapılan bu çalışma ile sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde 7. sınıf öğrencilerinin kullandıkları öğrenme stratejileri konusundaki araştırmalara yönelik alana ve yapılacak benzer araştırmalara katkı sağlanacağı umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde kullandıkları öğrenme stratejilerini belirlemek ve bu stratejilerin bazı değişkenlere göre kullanılma durumunun değişip değişmediğini tespit etmektir. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. 7. sınıf öğrencileri sosyal bilgiler dersinde hangi öğrenme stratejilerini ne düzeyde kullanmaktadırlar?
2. 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri cinsiyete göre değişmekte midir?
3. 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri baba eğitim düzeyine göre değişmekte midir?
4. 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri anne eğitim düzeyine göre değişmekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modelindedir. 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri belirlenmeye çalışılmış, yani konu hakkında mevcut olan durum tespit edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırma, 2011-2012 eğitim öğretim yılı güz döneminde Kayseri ili merkez ilçesinden tesadüfi yolla belirlenen dört ortaokulun 7. sınıfına devam eden 483 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu ile ilgili bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma grubunun özellikleri

Okul	Kız	Erkek	Toplam
A İlköğretim Okulu	78	81	159
B İlköğretim Okulu	45	36	81
C İlköğretim Okulu	78	59	137
D İlköğretim Okulu	58	48	106
Toplam	259	224	483

Tablo 1’e göre çalışma grubu 259 (%53,6)’u kız ve 224 (%46,4)’ü erkek öğrencilerden oluşmaktadır.

Verilerin Toplaması ve Analizi

Araştırmada veriler Tay (2002) tarafından geliştirilen öğrenme stratejileri veri toplama aracı ile elde edilmiştir. Kullanılan veri toplama aracının bu çalışmadaki Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın alt problemleriyle ilişkili toplanan veriler IBM SPSS 20 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Buna göre verilerin analizinde aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Tablo değerlerinde anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Bulgular

Alt Problem 1: İlköğretim 7. sınıf öğrencileri Sosyal Bilgiler dersinde öğrenme stratejilerini ne düzeyde kullanmaktadırlar?

İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin hangi düzeyde kullanıldığına ilişkin veriler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin düzeyi

Öğrenme Stratejileri	n	\bar{X}	Ss	Düzye
<i>Duyuşsal Stratejileri</i>	483	2,62	,35	Her Zaman Yapıyorum
<i>Geri Getirmeyi Artırıcı Stratejiler</i>	483	2,56	,45	Her Zaman Yapıyorum
<i>Dikkat Stratejileri</i>	483	2,51	,29	Her Zaman Yapıyorum

<i>Kısa Süreli Bellekte Depolamayı Artırıcı Stratejiler</i>	483	2,34	,32	Her Zaman Yapıyorum
<i>Kodlamayı Güçlendirici Stratejiler</i>	483	2,32	,33	Ara Sıra Yapıyorum
<i>İzleme Stratejileri</i>	483	2,31	,45	Ara Sıra Yapıyorum

Tablo 2'ye göre 7. sınıf öğrencileri sosyal bilgiler dersinde en çok duyuşsal stratejilerini (2,62=Her Zaman Yapıyorum), en az da izleme stratejileri (2,31=Ara Sıra Yapıyorum) kullandıklarını görülmektedir. Yine Tablo 2'ye göre duyuşsal stratejileri, geri getirmeyi artırıcı stratejiler, dikkat stratejileri ve kısa süreli bellekte depolamayı artırıcı stratejiler her zaman düzeyinde, kodlamayı güçlendirici stratejiler ve izleme stratejileri ara sıra düzeyinde kullanılmaktadır.

Alt Problem 2: İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri cinsiyete göre değişmekte midir?

İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin cinsiyete göre değişip değişmediğine ilişkin veriler Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin cinsiyete göre durumu

Öğrenme Stratejileri	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	Sd	T	P																																																								
<i>Dikkat Stratejileri</i>	Kız	259	2,56	,28	481	3,917	,000																																																								
	Erkek	224	2,45	,29				<i>Kısa Süreli Bellekte Depolamayı Artırıcı Stratejiler</i>	Kız	259	2,34	,32	481	0,37	,971	Erkek	224	2,33	,33	<i>Kodlamayı Güçlendirici Stratejiler</i>	Kız	259	2,33	,32	481	,655	,513	Erkek	224	2,31	,34	<i>Geri Getirmeyi Artırıcı Stratejiler</i>	Kız	259	2,59	,43	481	1,632	,103	Erkek	224	2,52	,47	<i>İzleme Stratejileri</i>	Kız	259	2,30	,46	481	-,912	,362	Erkek	224	2,34	,43	<i>Dyuşsal Stratejileri</i>	Kız	259	2,67	,30	481	3,737	,000
<i>Kısa Süreli Bellekte Depolamayı Artırıcı Stratejiler</i>	Kız	259	2,34	,32	481	0,37	,971																																																								
	Erkek	224	2,33	,33				<i>Kodlamayı Güçlendirici Stratejiler</i>	Kız	259	2,33	,32	481	,655	,513	Erkek	224	2,31	,34	<i>Geri Getirmeyi Artırıcı Stratejiler</i>	Kız	259	2,59	,43	481	1,632	,103	Erkek	224	2,52	,47	<i>İzleme Stratejileri</i>	Kız	259	2,30	,46	481	-,912	,362	Erkek	224	2,34	,43	<i>Dyuşsal Stratejileri</i>	Kız	259	2,67	,30	481	3,737	,000	Erkek	224	2,55	,38								
<i>Kodlamayı Güçlendirici Stratejiler</i>	Kız	259	2,33	,32	481	,655	,513																																																								
	Erkek	224	2,31	,34				<i>Geri Getirmeyi Artırıcı Stratejiler</i>	Kız	259	2,59	,43	481	1,632	,103	Erkek	224	2,52	,47	<i>İzleme Stratejileri</i>	Kız	259	2,30	,46	481	-,912	,362	Erkek	224	2,34	,43	<i>Dyuşsal Stratejileri</i>	Kız	259	2,67	,30	481	3,737	,000	Erkek	224	2,55	,38																				
<i>Geri Getirmeyi Artırıcı Stratejiler</i>	Kız	259	2,59	,43	481	1,632	,103																																																								
	Erkek	224	2,52	,47				<i>İzleme Stratejileri</i>	Kız	259	2,30	,46	481	-,912	,362	Erkek	224	2,34	,43	<i>Dyuşsal Stratejileri</i>	Kız	259	2,67	,30	481	3,737	,000	Erkek	224	2,55	,38																																
<i>İzleme Stratejileri</i>	Kız	259	2,30	,46	481	-,912	,362																																																								
	Erkek	224	2,34	,43				<i>Dyuşsal Stratejileri</i>	Kız	259	2,67	,30	481	3,737	,000	Erkek	224	2,55	,38																																												
<i>Dyuşsal Stratejileri</i>	Kız	259	2,67	,30	481	3,737	,000																																																								
	Erkek	224	2,55	,38																																																											

Tablo 3'e göre 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları stratejilerden dikkat ve duyuşsal stratejilerinde öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı fark vardır ($t_{(481)}= 3,917$; $p<0.05$ ve $t_{(481)}=3,737$; $p<0.05$). Her iki stratejide de anlamlı fark kız öğrenciler lehinedir. Diğer stratejilerin kullanımında cinsiyete göre anlamlı fark yoktur.

Alt Problem 3: İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri baba eğitim durumuna göre değişmekte midir?

İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin baba eğitim durumuna göre değişip değişmediğine ilişkin veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin baba eğitim durumuna göre durumu

Öğrenme Stratejileri	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
<i>Dikkat Stratejileri</i>	Gruplar arası	,410	3	,137		
	Gruplar içi	40,260	479	,084	1,624	,183
	Toplam	40,669	482			
<i>Kısa Süreli Bellekte Depolamayı Artırıcı Stratejiler</i>	Gruplar arası	,122	3	,041		
	Gruplar içi	50,644	479	,106	,385	,764
	Toplam	50,767	482			
<i>Kodlamayı Güçlendirici Stratejiler</i>	Gruplar arası	,153	3	,051		
	Gruplar içi	50,928	479	,106	,479	,697
	Toplam	51,080	482			
<i>Geri Getirmeyi Artırıcı Stratejiler</i>	Gruplar arası	,204	3	,068		
	Gruplar içi	96,172	479	,201	,339	,797
	Toplam	96,377	482			
<i>İzleme Stratejileri</i>	Gruplar arası	,069	3	,023		
	Gruplar içi	96,437	479	,201	,114	,952
	Toplam	96,506	482			
<i>Duyuşsal Stratejiler</i>	Gruplar arası	,463	3	,154		
	Gruplar içi	57,022	479	,119	1,298	,275
	Toplam	57,485	482			

Tablo 4'e göre 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri baba eğitim durumuna göre değişmemektedir [$F_{(3-479)}= 1,624$; $p>0.05$, $F_{(3-479)}= ,385$; $p>0.05$, $F_{(3-479)}= ,479$; $p>0.05$, $F_{(3-479)}= ,339$; $p>0.05$, $F_{(3-479)}= ,114$; $p>0.05$, $F_{(3-479)}= 1,298$; $p>0.05$,].

Alt Problem 4: İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri anne eğitim durumuna göre değişmekte midir?

İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin anne eğitim durumuna göre değişip değişmediğine ilişkin veriler Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin anne eğitim durumuna göre durumu

Öğrenme Stratejileri	Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
<i>Dikkat Stratejileri</i>	Gruplar arası	,957	4	,239		
	Gruplar içi	39,712	478	,083	2,880	,022
	Toplam	40,669	482			
<i>Kısa Süreli Bellekte Depolamayı Artırıcı Stratejiler</i>	Gruplar arası	,594	4	,148		
	Gruplar içi	50,173	478	,105	1,414	,228
	Toplam	50,767	482			
<i>Kodlamayı Güçlendirici Stratejiler</i>	Gruplar arası	,289	4	,072		
	Gruplar içi	50,791	478	,106	,680	,606
	Toplam	51,080	482			
<i>Geri Getirmeyi Artırıcı Stratejiler</i>	Gruplar arası	,811	4	,203		
	Gruplar içi	95,566	478	,200	1,014	,399
	Toplam	96,377	482			
<i>İzleme Stratejileri</i>	Gruplar arası	,066	4	,016		
	Gruplar içi	96,440	478	,202	,081	,988
	Toplam	96,506	482			
<i>Duyuşsal Stratejiler</i>	Gruplar arası	1,166	4	,291		
	Gruplar içi	56,319	478	,118	2,474	,044
	Toplam	57,485	482			

Tablo 5'e göre 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri anne eğitim durumuna göre değişmemektedir [$F_{(4-478)} = 2,880$; $p > 0,05$, $F_{(4-478)} = 1,414$; $p > 0,05$, $F_{(4-478)} = ,680$; $p > 0,05$, $F_{(4-478)} = ,1014$; $p > 0,05$, $F_{(4-478)} = ,081$; $p > 0,05$, $F_{(4-478)} = 2,474$; $p > 0,05$,].

Sonuç Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre 7. sınıf öğrencileri sosyal bilgiler dersinde en çok duyuşsal stratejileri en az da izleme stratejilerini kullanmaktadırlar. Bununla birlikte duyuşsal stratejileri, geri getirmeyi artırıcı stratejiler, dikkat stratejileri ve kısa süreli bellekte depolamayı artırıcı stratejileri her zaman düzeyinde, anlamlandırmayı (kodlamayı) güçlendirici stratejiler ve izleme stratejilerini ara sıra düzeyinde kullanmaktadırlar. Bu sonuç ile Dikbaş (2008) tarafından yapılan araştırma sonuçları

birbirini destekler durumdadır. Dikbaş (2008) da araştırmasında duyuşsal stratejilerin en çok, izleme stratejilerinin en az kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır. Buna ek olarak duyuşsal stratejilerin öğrenciler tarafından en çok kullanılan stratejiler olduğu sonucu Hamurcu (2002)'nin çalışmasında da görülmektedir. Bu bağlamda araştırma sonucunun literatürle benzerlik gösterdiği söylenebilir.

İlköğretim 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları stratejilerden dikkat ve duyuşsal stratejilerinin kullanımı öğrencilerin cinsiyetine göre değişmektedir. Kız öğrenciler anlamlı düzeyde erkek öğrencilere göre dikkat ve duyuşsal stratejilerini daha çok kullanmaktadırlar. Diğer stratejilerin kullanımı cinsiyete göre değişmemektedir.

Bazı çalışmalarda öğrenme stratejileri ile cinsiyet arasında kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmuştur (Aydın, 2011; Çelikkaya, 2010; Çelikkaya & Kuş, 2010; Eroğlu, 2007; Güven, 2004; Ilgaz, 2006; Karakış, 2006; Saban İflazoğlu & Tümkaya, 2008; Karalar, 2006; Yılmaz, 2011; Karakış & Çelenk, 2007; Konaş, 2010). Karalar (2006) yaptığı çalışmada kız öğrencilerin en çok duyuşsal ve tekrar stratejilerini kullandığı sonucuna ulaşmıştır. Bir başka çalışmada Medo (2000), kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğrenme stratejilerini daha çok kullandıkları ve özellikle yüzeysel stratejileri tercih ettiklerini belirlenmiştir (akt. Karalar, 2006). Özer (1993)'in yaptığı çalışmada, kız öğretmen adaylarının tutum, güdülenme ve kaygı düzeyleri ölçeklerindeki yeterlilik düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yılmaz (2011), öğrenme stratejileri üzerine yaptığı çalışmada dikkat, geri getirmeyi artırıcı stratejiler ve duyuşsal stratejileri kız öğrencilerin daha fazla kullandığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar, kız öğrencilerin duyuşsal stratejileri daha çok kullandıkları bulgusunu desteklemektedir.

7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri anne ve baba eğitim durumuna göre değişmemektedir. Fakat Karalar (2006)'ın yaptığı çalışmada öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejilerinin anne ve baba eğitim durumuna göre farklılaştığını görülmektedir. Bu sonuç ile araştırma sonucunun örtüşmediği söylenebilir.

Ülkemizde 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda okutulan Sosyal Bilgiler dersi ilk kez 1968 programı ile ilkököl programlarında yer almıştır (Sönmez, 2005). 1968'den sonra 1989, 1993, 1998 ve 2005 programlarında Sosyal Bilgiler dersi aynı adla devam etmiş ve bu programlarda Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında bazı değişiklikler meydana gelmiştir. 2005 yılında tüm diğer derslerin öğretim programlarında olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının temel felsefesi yapılandırmacılık olarak belirlenmiştir (Safran, 2008). Bu anlayışa göre öğrencilerin kendi öğrenmelerini kendilerinin sağlama ve öğrenmeyi kendi kendilerine sürdürmeleri gereği vardır. Yapılan çalışmada 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kodlamayı artırma stratejilerini ve izleme stratejilerini ara sıra kullandıkları tespit edilmiştir. 7. sınıf öğrencilerine kodlamayı artırma stratejileri ve izleme stratejilerinin nerede ve nasıl kullanılabileceği öğretilerek yapılandırmacı anlayış çerçevesinde başarı düzeylerini

artırmalarına yardımcı olunabilir. Böylece öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde öğrenmelerini kendi kendilerine sağlaması ve sürdürmesine katkı sağlanabilir.

Yapılan araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin anne ve baba eğitim durumuna göre değişmediği sonucuna ulaşılmış fakat literatürde anne ve baba eğitim durumunun öğrenme stratejilerinin kullanımını etkilediği sonuçlarının olduğu tespit edilmiştir. Bu durum çalışmanın yapıldığı grup ile ilgili olabilir. Yapılacak daha farklı, geniş ve çeşitlilik içeren örneklerle bu durum tekrar test edilebilir.

Araştırmada kız öğrencilerin sosyal bilgiler dersinde dikkat ve duyuşsal stratejilerini erkek öğrencilere göre anlamlı bir şekilde daha çok kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda erkek öğrencilerin dikkat ve duyuşsal stratejilerini kullanma durumlarını artırıcı etkinlikler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AYDIN, F. (2011). Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya derslerinde kullandıkları "Öğrenme Stratejileri". *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6 (2), 199-212.
- BAGHERİ, M. S., YAMİNNİ, M., & RİAZİ, A. (2009). Motivational and learning strategies of Iranian EFL learners exposed to an e-learning program. *The Journal of Teaching Language Skills (JTLS)*, 1 (1), 1-35.
- CORNFORD, I. R. (2002). Learning to learn strategies as a basis for effective lifelong learning. *International Journal of Lifelong Education*, 21 (4), 357-368.
- ÇELİKKAYA, T. (2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 65-84.
- ÇELİKKAYA, T. & KUŞ, Z. (2010). Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanma durumları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 321- 336.
- DAHL, T. I., BALS, M., & TURI, A. L. (2005). Are students' beliefs about knowledge and learning associated with their reported use of learning strategies? *British Journal of Educational Psychology*, 75, 257-273.
- DEMBO, M. H. (2004). *Motivation and learning strategies for college success: A self-management approach*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- DİKBAŞ, Y. (2008). *Öğrenme stratejilerinin öğretiminin ve ders işlenişinde kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına, tutumlarına ve kalıcılığına etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi.

- EROĞLU, G. (2007). *Mesleki ve teknik eğitim fakültelerinde kullanılan öğrenme ve öğretme stratejilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi.
- FİLCHER, C. & MİLLER, G. (2000). Learning strategies for distance education students. *Journal of Agricultural Education*, 41 (1), 60-68.
- FLOWERS, L. A. (2003) Test-retest reliability of the learning and study strategies inventory (LASSI): New evidence. *Reading Research and Instruction*, 43 (1), 31-46.
- GAGNE, R. M. & DRİSCOLL, M. P. (1988). *Essentials of learning for instruction*. New Jersey: Prentice Hall.
- GARGALLO, B., SUAREZ-RODRİGUEZ, J. M., & PEREZ-PEREZ, C. (2009). The Ceveapeu questionnaire. An instrument to assess the learning strategies of university students. *RELIEVE (e-Journal of Educational Research, Assessment and Evaluation)*, 15 (2), 1-26.
- GÜVEN, M. (2004). *Öğrenme stilleri ile öğrenme Stratejileri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi.
- GÜVEN, M. (2008). Development of learning strategies scale: Study of validation and reliability. *World Applied Sciences Journal*, 4 (1), 31-36.
- HAMURCU, H. (2002). Okulöncesi öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 127-134.
- HARTLEY, J. (1998). *Learning and studying: A research perspective*. London: Routledge.
- HEWİTT, D. (2008). *Understanding effective learning. Strategies for the classroom*. Berkshire, England: The McGraw-Hill Companies, Open University Press.
- ILGAZ, G. (2006). *İlköğretim II. kademe öğrencilerinin fen bilgisi dersine yönelik tutumları ve kullandıkları öğrenme stratejileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi.
- KARADENİZ, Ş., BÜYÜKÖZTÜRK, Ş., AKGÜN, Ö.E., KILIÇ-ÇAKMAK, E., & DEMİREL, F. (2008). The Turkish adaptation study of motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ) for 12–18 year old children: results of confirmatory factor analysis. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 7 (4), 108-117.
- KARAKIŞ, Ö. (2006). *Bazı yükseköğretim kurumlarında farklı öğrenme stillerine sahip olan öğrencilerin genel öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- KARAKIŞ, Ö. & ÇELENK, S. (2007). Farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öğrenme stratejilerinin kullanma düzeyleri "A. İ. B.Ü."örneği. *AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1) , 26-46.

- KARALAR, F. (2006). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin fen bilgisi dersinde öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi.
- KONTAŞ, H. (2010). Üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin öğrenme stratejileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 1148-1158.
- LEWALTER, D. (2003). Cognitive strategies for learning from static and dynamic visuals. *Learning and Instruction*, 13, 177-189.
- MAYER, R. E. (1980). Elaboration techniques that increase the meaningfulness of technical text: An experimental test of the learning strategy hypothesis. *Journal of Educational Psychology*, 72 (6), 770-784.
- MAYER, R. E. (1988). Learning strategies: An overview. In Weinstein, C. E., Goetz, E. T. ve Alexander, P. E. (Eds.), *Learning and study strategies: Issues in assessment instruction, and evaluation*. New York: Academic Press, (ss. 11-22).
- MELANCON, J. G. (2002). Reliability, structure, and correlates of learning and study strategies inventory scores. *Educational and Psychological Measurement*, 66, 1020-1027.
- OLIVER, J. M. (2012). *The relationship between learning / study strategies and gains in algebra I competency among developmental mathematics students*, PhD Theses, Regent University.
- O'MALLEY, J. M., RUSSO, R. P., CHAMOT A. U., & STEWNER-MANZARES, G. (1988). Applications of learning strategies by students learning English as a second language. In Weinstein, C. E., Goetz, E. T. & Alexander, P. E. (Eds.), *Learning and study strategies: Issues in assessment instruction, and evaluation* (ss. 215-230). New York: Academic Press.
- O'MALLEY, J. J. & CHAMOT, A. U. (1990). *Learning strategies in second language acquisition*. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- OXFORD, R. L. (1990). *Language learning strategies*. Boston, Mass: Heinle & Heinle Publishers.
- ÖZDEMİR, S. & YALIN H. İ. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş*, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- ÖZER, B. (1993). Öğretmen adaylarının etkili öğrenme ve ders çalışmadaki yeterliliği. *Anadolu Üniversitesi Yayınları*.
- ÖZER, B. (1998). Öğrenmeyi öğretme. İçinde Hakan, A. (Ed), *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler* (ss. 147-164). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları, No:559.

- ÖZTÜRK, B. (1995). *Genel öğrenme stratejilerinin öğrenciler tarafından kullanılma durumları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.
- ÖZTÜRK, C. (2006). Sosyal Bilgiler: Toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. İçinde Öztürk, C. (Ed.), *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım* (ss. 21-50). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- PINTRICH, P. R., SMITH, D. A. F., GARCIA, T., & MCKEACHIE, W. J. (1991). *A manual for the use of the motivated strategies for learning questionnaire (MSLQ)*. Office of Educational Research and Improvement (ED), Washington, DC., Report no: NCRIPAL-91-B-004.
- POKAY, P. & BLUMENFELD, P. C. (1990). Predicting achievement early and late in the semester: The role of motivation and use of learning strategies. *Journal of Educational Psychology*, 82 (1), 41-50.
- PREVATT, F., PETSCHER, Y., PROCTOR, B. E., HURST, A., & ADAMS, K. (2006). There vised learning and study strategies inventory: an evaluation of competing models. *Educational and Psychological Measurement*, 66, 448-458.
- RİDİNG R. & RAYNER, S. (1998). *Cognitive styles and learning strategies: Understanding style differences in learning and behavior*. London: David Fulton Publishers.
- SABAN İFLAZOĞLU, A. & TÜMKAYA, S. (2008). Öğretmen adaylarının öğrenme stratejileri ile sosyo-demografik özellikler ve akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 9 (1), 1-22.
- SAFRAN, M. (2008). Sosyal bilgiler öğretimine bakış. İçinde Tay, B. & Öcal, A. (Eds.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi* (ss. 1-19). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- SENEMOĞLU, N. (2010). *Gelişim öğrenme ve öğretim*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- SHRAGER, L. & MAYER, R. E. (1989). Note-taking fosters generative learning strategies in novices. *Journal of Educational Psychology*, 81 (2), 263-264.
- ŞİMŞEK, A. & BALABAN, J. (2010). Learning strategies of successful and unsuccessful university students. *Contemporary Educational Technology*, 1(1), 36-45.
- SÖNMEZ, V. (2005). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- TALU, N. (1997). *Ankara Özel Tevfik Fikret Lisesi 10. sınıf öğrencilerinin kullandıkları öğrenme stratejilerinin akademik başarıları üzerinde etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- TAY, B. (2002). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde sınıf ortamında kullandıkları öğrenme stratejileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi.
- TAY, B. (2005). Sosyal bilgiler ders kitaplarında öğrenme stratejileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 209-225.

- TAY, B. (2007). Öğrenme stratejilerinin hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi dersinde akademik başarıya etkisi. *Milli Eğitim "Üç Aylık Eğitim ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 35 (173), 87-102.
- TAY, B. (2013). Elaboration and organization strategies used by prospective class teachers while studying social studies education textbooks. *Eğitim Araştırmaları-Eurasian Journal of Educational Research*, 51, 229-252.
- UYSAL, İ. (2006). *Sosyal bilgiler dersinde öğrenmeyi öğrenme stratejilerinin, öğrencilerin anlama ve yorumlama düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi.
- YILMAZ, D. (2011). *Öğrenme stratejilerinin öğrenme stilleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi.
- WARR, P. & DOWNING, J. (2000). Learning strategies, learning anxiety and knowledge acquisition. *The British Journal of Psychology*, 91 (3), 311-333.
- WEINSTEIN, C. E. (1977). *Cognitive elaboration learning strategies*. Advanced Research Projects Agency (DOD), Washington, DC., (ss: 1-19), Report no: DAHC19-76-0026.
- WEINSTEIN, C. E. & MAYER, R. E. (1983). The teaching of learning strategies. *Innovation Abstracts*. 5 (32), 1-4.
- WEINSTEIN, C. E. & MAYER, R. E. (1986). The teaching of learning strategies. In Wittrock M. (Ed.), *Handbook of research on teaching* (ss. 315-327), New York: Springer-Verlag.
- WERNKE, S., WAGENER, U., ANSCHUETZ, A. & MOSCHNER, B. (2011). Assessing cognitive and metacognitive learning strategies in school children: Construct validity and arising questions. *The International Journal of Research and Review*, 6 (2), 19-38.